

Пліщук Любомир Іванович —
заступник начальника відділу
ГУБОЗ МВС України

Проблемні питання застосування та здійснення примусового приводу в кримінальному процесі

У статті розкрито проблемні питання застосування та здійснення приводу, аналізуються різні наукові позиції щодо досліджуваного правового явища.

Ключові слова: привід, примусові заходи, процесуальні обов'язки.

Останнім часом у слідчій та судовій практиці почастишали випадки ухилення учасників кримінального судочинства від виконання передбачених Кримінально-процесуальним кодексом України (далі — КПК) обов'язків. Найбільш поширені серед них: неявка свідків, потерпілих, обвинувачених, захисників, спеціалістів та інших учасників кримінального процесу за викликом особи, яка проводить дізнання, слідчого, прокурора та суду для участі в слідчих діях та судових розглядах.

Через неявку або несвоечасну явку викликаних суб'єктів до органу дізнання, слідчого, прокурора та суду часто зриваються слідчі дії та судові розгляди, в результаті чого грубо порушуються встановлені законом строки досудового слідства, судові процеси тривають на протязі декількох років, порушуються права інших учасників кримінального процесу, що в кінцевому результаті перешкоджає реалізації завдань кримінального судочинства. Як зазначає Ф. М. Кудін, неявка викликаних суб'єктів породжує значні, а часом нездоланні перешкоди в розвитку і закінченні провадження у справі [1, с. 70].

З метою усунення зазначених перешкод при провадженні дізнання, досудового слідства та судового розгляду, чинний КПК України допускає застосування такого примусового заходу як привід, однак лише до окремих учасників процесу. Такими є: обвинувачений (ст. ст. 135, 136 КПК України), підозрюваний (ст. 107 КПК України), підсудний (ст. 288 КПК України), потерпілий (ст. ст. 72, 290 КПК України), свідок (ст. ст. 70, 292 КПК України) [2]. Закон визначає й вичерпний перелік органів держави, упов-

новажених викликати особу для проведення процесуальних дій у кримінальній справі та застосовувати щодо них привід. Це — орган дізнання, слідчий, прокурор і суд. Інші органи держави не наділені правом виклику громадян для проведення слідчих дій чи судового розгляду.

Проведений аналіз норм чинного кримінально-процесуального законодавства дозволяє зробити висновок, що привід є примусово-забезпечувальним заходом, що застосовується через органи внутрішніх справ до обвинуваченого, підозрюваного, підсудного, потерпілого, свідка, які раніше викликалися органом дізнання, слідчим, прокурором або судом, але не з'явилися без поважних причин у зазначене місце і час.

Поняття приводу визначається в Інструкції “Про порядок виконання постанов прокурорів, суддів, слідчих, органів дізнання і ухвал судів про привід підозрюваних, обвинувачених, підсудних, свідків і потерпілих”, затвердженої Наказом МВС України від 28 грудня 1995 р. № 864 (далі – Інструкції), де зазначається, що привід є примусовим заходом, передбаченим Кримінально-процесуальним кодексом України, Законом України “Про міліцію”, що застосовується до підозрюваних, обвинувачених, підсудних, свідків і потерпілих, які ухиляються без поважних причин від добровільної явки у призначений час за викликом прокурора, слідчого, органу дізнання, суду або судді [3].

На думку окремих науковців, привід — це захід процесуального примусу, який передбачає примусове доставлення підозрюваного, обвинуваченого, підсудного чи свідка органами внутрішніх справ в орган дізнання, до слідчого, прокурора або в суд [4, с. 933].

Отже, сутність приводу полягає саме у примусовому доставленні підозрюваного, обвинуваченого, підсудного, свідка і потерпілого в орган, який його викликав. Примус при його проведенні проявляється в тому, що особа без її волі доставляється в потрібне місце.

Щодо інших учасників процесу вказаний примусовий захід не застосовується, у той час як, відповідно до закону процесуальний обов'язок з'являтися до слідчого покладений й на перекладача (ч. 2 ст. 128 КПК України), спеціаліста (ч. 2 ст. 128-1 КПК України), експерта (ст. 77 КПК України), захисника (ч. 3 ст. 48 КПК).

Забезпеченням виконання вказаними суб'єктами своїх процесуальних обов'язків є загроза притягнення їх до юридичної відповідальності або позбавлення певних процесуальних прав. Наприклад, за злісне ухилення експерта та перекладача від явки в суд, до органів досудового слідства або дізнання передбачена адміністративна відповідальність (ст. ст. 185-3, 185-4 КУпАП) [5]. Крім того, відмова експерта чи перекладача без поважних причин від виконання покладених на них обов'язків у суді або під час провадження досудового слідства тягне за собою кримінальну відповідальність (ст. 385 КК України) [6].

Щодо захисника, то у випадку зловживання ним своїми правами, перешкоджання встановленню істини у справі, затягування розслідування чи судового розгляду справи, він може бути усунений від участі у справі (ст. ст. 61, 61-1 КПК).

Слід відзначити, що чинне кримінально-процесуальне законодавство зобов'язує суб'єкта розслідування проводити окремі слідчі дії з участю спеціаліста. Наприклад, пред'явлення обвинувачення глухим і німим, а також їх допит провадиться в присутності особи, яка розуміє їх знаки (ст. 144 КПК України), допит неповнолітнього свідка проводиться в присутності педагога, а при необхідності лікаря (ст. 168 КПК України), допит німого або глухого свідка проводиться з участю особи, яка його розуміє (ст. 169 КПК України) тощо. Недотримання вказаних правил дає підстави вважати вказані слідчі дії недійсними. В той же час, законодавство не в повній мірі забезпечує явку спеціаліста для прийняття участі в слідчих діях. У разі ухилення спеціаліста від явки до слідчого, останній може тільки повідомити про це адміністрацію підприємства, установи чи організації за місцем роботи спеціаліста для відповідного реагування. Однак, у чому полягає таке реагування законом не визначено. Але при цьому не слід забувати, що положення трудового законодавства не передбачають застосування роботодавцем будь-яких засобів впливу до працівника за неявку до слідчого, оскільки між ними існують трудові відносини, які визначені саме трудовим законодавством, а не КПК. Загроза притягнення особи до кримінальної, адміністративної чи дисциплінарної відповідальності не завжди дає належний ефект і, передусім, тому, що покарання відбувається за межами проведення слідчих дій і за межами кримінально-процесуального провадження у конкретній справі. Щодо примусу, який застосовує безпосередньо особа, уповноважена провадити розслідування злочину з метою забезпечення провадження слідчих дій, то такий примус може бути застосований лише в рамках кримінально-процесуальної діяльності. З метою забезпечення виконання приводу чи усунення причин, які перешкоджають явці за викликом, орган внутрішніх справ може лише звертатися за сприянням до адміністрації підприємства, установи чи організації за місцем роботи чи навчання особи, яка підлягає приводу. Але найбільш ефективним засобом забезпечення явки спеціаліста в органи розслідування, прокуратуру й суд, на нашу думку, буде саме привід. Як зазначає В. В. Назаров: "кримінально-процесуальний закон має закріплювати норми, які дозволяли б ретельно та оперативно вирішувати завдання примусового доставляння до особи, яка проводить дізнання, слідчого, прокурора учасників процесу, які ухиляються від явки за викликом" [7, с. 66—74]. Отже, здійснення та результативність слідчих дій у більшій мірі забезпечуються за допомогою встановлених державною засобами примусу, серед яких чільне місце посідає привід.

Виклик свідків, потерпілих, підозрюваних, обвинувачених здійснюється повісткою, яка є процесуальним документом, що породжує певні правовідносини. Тому вона повинна бути підписаною посадовою особою, яка має право викликати громадян у зв'язку з розслідуванням кримінальної справи. У повістці повинно бути зазначено, хто викликається, в зв'язку з чим, в якості кого, куди і до кого, день і час явки, наслідки неявки, передбачені чинним законодавством. Рекомендується також вказувати службовий телефон уповноваженої особи, яка викликає для того, щоб викликана особа в разі неможливості з'явитися у призначений час та місце змогла зателефонувати та повідомити про причини своєї неявки. Завдяки цьому слідчому надається можливість внести відповідні корективи до плану своєї роботи.

Повістка про виклик вручається особі, яка викликається під розписку. Крім того, свідок, потерпілий може бути викликаний ще й телефоною чи телефонограмою, а обвинувачений та підозрюваний, крім того й по телефону.

Розписка в отриманні повістки є гарантією явки особи, яка викликається. При вирішенні питання про привід вона виступає доказом ухилення особи від явки. А тому необхідною умовою прийняття рішення про привід повинна бути достатність відомостей про вручення викликаній особі повістки. Факт вручення повістки може бути засвідчений і поясненням особи, яка отримала повістку для вручення її викликаній особі. Ухилення особи, яка викликається від отримання повістки, повинно бути розцінено як перешкоджання в установленні істини в справі й може стати підставою для застосування відносно неї приводу.

Підставою для застосування приводу є наявність юридичних фактів — неявка особи до слідчого, прокурора, судді без поважних причин, що призвело до настання негативних наслідків: неможливість проведення слідчої дії або судового розгляду. Можливість застосування приводу, як зазначає В. М. Корнуков, визначається не кількістю викликів, а фактом неявки викликаній особи при відсутності у неї на те поважних причин [8, с. 93]. У законі, зокрема у ч. 3 ст. 135 КПК України, визначено, що поважними причинами неявки обвинуваченого є: несвочасне одержання повістки, хвороба та інші обставини, які фактично позбавляють його можливості своєчасно з'явитися до слідчого. Що розуміється під "іншими обставинами" неявки в законі не сказано. Тому, іншими обставинами, на нашу думку, можуть бути: перебування у відрадженні, хвороба члена сім'ї або наявність малолітніх дітей, при неможливості доручити кому-небудь іншому догляд за ними, стихійне лихо, несприятливі погодні умови, несправність транспортного засобу, довгочасна непередбачена перерва в русі транспорту, похорони близьких, попередній виклик особи на той самий час в інший правоохоронний орган, інші перешкоди, в тому числі створені штучно будь-якими особами, тощо. У зв'язку з цим, рішенням про застосування приводу

повинна передувати досконала перевірка причин неявки викликаної особи, а саме: чи своєчасно викликана особа отримала повістку, чи не існують дані про її хворобу, чи не знаходиться вона у відрядженні, чи не має інших об'єктивних причин, які перешкоджають її явці за викликом.

Причини неявки викликаної особи до органу дізнання, слідчого прокурора та суду можуть бути встановлені шляхом допиту її родичів, знайомих, сусідів, матеріалами оперативно-розшукової діяльності тощо.

Слід зазначити, що КПК України дозволяє застосування приводу обвинуваченого й без попереднього виклику, але в тому випадку, коли буде встановлено, що він ухиляється від слідства або не має постійного місця проживання. Отже, підставою для застосування приводу обвинуваченого без його попереднього виклику буде наявність даних про те, що останній має намір ухилитися від слідства. Такі відомості можуть бути отримані саме з матеріалів оперативно-розшукової діяльності. Як зазначає М. Погорецький, роль матеріалів ОРД при прийнятті рішень про застосування примусових заходів полягає в інформаційному забезпеченні розробки тактики з їх реалізації [9, с. 421]. Тому останні мають важливе значення при прийнятті рішення про застосування приводу.

Варто згадати й те, що кримінально-процесуальне законодавство України не визначає як здійснюється привід у тих випадках, коли особа злісно ухиляється від явки до слідчого, прокурора та суду, відмовляється відчинити двері житла чи приміщення, в якому вона знаходиться та впустити працівника міліції, який виконує привід. Примусове проникнення в житло особи, яка підлягає приводу, обмежене положеннями Конституції України. Відповідно до вимог ст. 30 Конституції України не допускається проникнення до житла чи іншого володіння особи, проведення в них огляду чи обшуку інакше як за вмотивованим рішенням суду [10]. Інший порядок проникнення до житла чи іншого володіння особи можливий тільки у невідкладних випадках, пов'язаних із врятуванням життя людей та майна чи з безпосереднім переслідуванням осіб, які підозрюються у вчиненні злочину. Отже, для примусового проникнення в житло, в якому знаходиться особа, що підлягає приводу, необхідне вмотивоване рішення суду. Однак, чинний КПК не передбачає звернення уповноважених осіб, які проводять дізнання чи досудове слідство до суду з клопотанням про застосування приводу особи, яка знаходиться в житлі чи іншому її володінні та ухиляється від добровільної явки. Адже примусовий привід особи, яка перебуває в помешканні, торкається не тільки її права на свободу й особисту недоторканість, а ще й недоторканості її житла. Тому, на нашу думку, доцільно було б внести відповідні зміни й доповнення до законодавства, які б надавали право органу дізнання чи слідчому звертатися до суду з поданням про одержання дозволу на проникнення до житла, в якому перебувають особи, що підлягають приводу, з метою забезпечення їх примусового доставлення.

Підставою для виконання приводу є:

- ухвала суду;
- постанова прокурора;
- постанова судді;
- постанова слідчого чи органу дізнання.

Крім вимог, передбачених ч. 2 ст. 130 КПК України, у постанові про привід зазначаються відомості про особу (прізвище, ім'я, по-батькові, місце проживання, роботи чи навчання, її процесуальний статус), яка підлягає приводу, підстави застосування приводу, коли і куди ця особа повинна бути доставлена, кому доручається здійснення приводу. Постанова про привід направляється для виконання до органу внутрішніх справ за місцем фактичного проживання, роботи чи навчання особи, яка ухиляється від явки за викликом або передається керівникові відповідного підрозділу органу внутрішніх справ за місцем провадження досудового слідства. Для ретельного та оперативного вирішення завдань примусового доставлення до особи, яка провадить дізнання чи досудове слідство учасників процесу, які ухиляються від явки за викликом, доцільно було б ввести у кримінально-процесуальне законодавство України норму, яка б дозволяла виконання приводу ще й підрозділом органу дізнання, який здійснює оперативне супроводження кримінальної справи. Часто така необхідність виникає при провадженні резонансних справ про організовану злочинність, де співучасниками злочинних груп здійснюються різні перешкоди об'єктивному провадженню досудового слідства. З цією метою, відповідно до п. 2 Вказівки МВС України № 410 від 20 травня 2005 р. «Про організацію виконання постанов і ухвал щодо приводу підозрюваного, обвинуваченого, підсудних, свідків і потерпілих до суду та заходи відносно вдосконалення цієї роботи» було запроваджено на місцях виконання постанов прокурорів, суддів, слідства, органів дізнання і ухвал судів про примусовий привід працівниками тих підрозділів і служб, які безпосередньо розкрили злочин або займалися розглядом матеріалу (Наказ МВС України від 20 жовтня 2003 р. № 1212) [11]. Слід зазначити, що в проєкті нового КПК, підготовленого робочою групою Комітету з питань законодавчого забезпечення правоохоронної діяльності Верховної Ради України, реєстраційний номер 3456-1, виконання приводу, окрім органів внутрішніх справ, передбачалося покласти ще й на відповідні підрозділи органів дізнання [12].

Якщо в постанові відсутні окремі дані, що не дозволяють встановити особу або місце її перебування, і з'ясувати їх неможливо, виконавець негайно сповіщає про це особу, яка винесла постанову або через керівника органу внутрішніх справ повертає її без виконання для уточнення.

Після встановлення особи, яка підлягає приводу, працівник органу внутрішніх справ оголошує їй постанову про привід під розписку.

В разі відмови від підпису, працівник органів внутрішніх справ фіксує про це в постанові про привід із зазначенням мотивів такої відмови.

Привід полягає в супроводженні свідка, потерпілого, підозрюваного чи обвинуваченого до особи, яка винесла постанову (ухвалу) про привід. В Інструкції передбачено, що якщо особа, яка підлягає приводу, виявила бажання добровільно слідувати до місця виклику, від неї береться письмове зобов'язання про явку в зазначений строк, яке начальником органу внутрішніх справ негайно надсилається особі, що винесла постанову про привід. Однак, такий порядок виконання приводу, на наш погляд, є недоцільним з точки зору виконання постанови, оскільки письмове зобов'язання особи, яка ухиляється від явки до слідчого, не гарантує її прибуття. З таких міркувань привід повинен здійснюватись фактично, в супроводі особи, яка його виконує. Якщо, після оголошення постанови про привід, особа відмовляється від добровільної явки, працівник, який виконує привід вправі здійснити його в примусовому порядку. Однак, ні Інструкцією, ні чинним кримінально-процесуальним законодавством процедура застосування фізичного примусу стосовно особи, яка відмовляється добровільно з'явитись за викликом, не передбачена.

Дії особи, яка відмовляється добровільно слідувати до органу дізнання чи слідчого кваліфікуються як злісне ухилення від явки до органів досудового слідства або дізнання, і, як наслідок, такі особи підлягають притягненню до адміністративної відповідальності (ст. 185-4 Кодексу України про адміністративні правопорушення). Злісним ухиленням від явки до органів досудового слідства або дізнання, на нашу думку, є відкрита, категорична відмова особи, яка підлягає приводу від виконання пред'явлених до неї вимог добровільно явитися (слідувати) до зазначених органів, викладених у постанові про привід, винесеній уповноваженою особою та оголошеною виконавцем приводу.

У разі злісної непокори або опору законній вимозі працівника міліції слідувати до місця виклику складається відповідний протокол про адміністративне правопорушення, в якому вказується місце, час і характер порушення, а також свідки або рапорт, на підставі якого в подальшому буде складений протокол. Але виконавець приводу не повинен обмежуватись лише складанням протоколу чи рапорту в разі злісного ухилення учасника процесу від явки до слідчого чи особи, яка проводить дізнання. Постанова про привід має бути виконана до кінця незалежно від застосування заходів адміністративного стягнення за адміністративне правопорушення. Кримінально-процесуальне законодавство не визначає порядку оформлення виконання рішень про привід. Як зазначає З. Д. Єнікеев, документування процесу і результатів застосування заходів процесуального примусу є невід'ємним елементом їх застосування. [13, с. 57]. На практиці виконання приводу часто оформляється рапортом працівника органу внутрішніх

справ. Рапорт про виконання приводу разом з постановою про привід повертається особі, яка її винесла для приєднання до матеріалів справи. Ініціатор приводу в рапорті робить відмітку про те, що особу доставлено, ця відмітка є підтвердженням виконання постанови. Крім того, службова особа, якій доручено здійснити привід, у рапорті зазначає про умови здійснення приводу, чи мали місце факти застосування фізичної сили, спецзасобів (якщо були підстави), причини, які перешкоджали приводу, час доставки. Отже, оформлення виконання приводу рапортом вважається допустимим, однак за загальним змістом процесуального законодавства доцільно було б скласти відповідний протокол [8, с. 94]. Працівник, який здійснив привід особи, забезпечує її присутність там до того часу, коли мине потреба. За кожним фактом невиконання, зриву постанов і ухвал про привід учасників процесу з вини працівників органів внутрішніх справ, проводяться службові перевірки, до винних працівників, у тому числі їх безпосередніх керівників вживаються заходи дисциплінарного впливу (п. 4 Вказівки МВС України від 20 травня 2005 р. № 410 “Про організацію виконання постанов і ухвал щодо приводу підозрюваного, обвинуваченого, підсудних, свідків і потерпілих до суду та заходи відносно вдосконалення цієї роботи”).

КПК не передбачає застосування фізичної сили та спеціальних засобів при примусовому здійсненні приводу. Відповідно до п. 11 Інструкції, під час виконання приводу забороняється застосування зброї, наручників, зв'язування або інших спеціальних засобів. Проте, відповідно до ст. 12 Закону України “Про міліцію” працівник міліції має право застосовувати заходи фізичного впливу, спеціальні засоби і вогнепальну зброю у випадках і в порядку, передбачених законом [14]. Тому, з метою врегулювання виконання приводу, на нашу думку, доцільно було б внести зміни та доповнення у чинне кримінально-процесуальне законодавство, що наділяли б осіб, які виконують привід, у разі необхідності й при наявності для того підстав, правом застосування фізичної сили і спеціальних засобів.

Слід зазначити, що кримінально-процесуальним законодавством не передбачено вручення особі, яка підлягає приводу, копії постанови про привід. Однак, через правообмежувальний характер цього примусового заходу, все ж таки, вважаємо за доцільне вручати особі, яка підлягає приводу, копію такої постанови для захисту своїх конституційних прав і можливості оскарження його застосування в суді.

Трапляються й випадки, коли уповноважені особи, зловживаючи своїм службовим становищем незаконно застосовують привід. При цьому ними штучно створюються обставини, за яких рішення про застосування такого примусового заходу набуває ознак законного. Кримінальним кодексом України (ст. 371) передбачена відповідальність за завідомо незаконний привід [6]. Незаконним вважається здійснення приводу не на підставах або не в порядку, який регламентується КПК або законами України. Незакон-

ність вказаного заходу може бути також визнана в разі відсутності для цього необхідних матеріальних підстав — особа, щодо якої здійснено привід, не ухилялась від явки до слідчого тощо.

Не підлягають приводу вагітні жінки при наявності письмових медичних протипоказань, інваліди першої і другої груп, особи, які доглядають дітей віком до шести років або дітей-інвалідів, малолітні, особи, які мають право дипломатичної недоторканості, а також працівники дипломатичних представництв, судді, народні депутати України без згоди Верховної Ради України. Привід неповнолітнього свідка, потерпілого, обвинуваченого чи підсудного, що не досягли шістнадцяти років, проводиться з оповіщенням його батьків або інших законних представників, під опікою яких знаходиться неповнолітній.

Закон не вказує, в який термін часу доби допускається виконувати привід. Але, виходячи із вимог ст. ст. 143 та 180 КПК України, які забороняють допит обвинуваченого та провадження обшуку та вийми в нічний час (крім невідкладних випадків), слід дійти висновку, що аналогічні правила повинні застосовуватися і при застосуванні приводу. Крім того, відповідно до п. 13 Інструкції привід, крім виняткових випадків, не може проводитись у нічний час (з 22 до 6 години за місцевим часом).

У процесі застосування та виконання приводу виникає багато інших проблемних питань, які виходять за межі теми цієї публікації. Проте, порушені питання, на нашу думку, є найбільш принциповими та актуальними й потребують першочергового вирішення.

Список використаних джерел

1. Кудин Ф. М. Принуждение в уголовном судопроизводстве / Ф. М. Кудин. — Красноярськ : Изд-во Краснояр. ун-та, 1985. — 136 с.
2. Кримінально-процесуальний кодекс України від 28 груд. 1960 р. (зі змінами і доп.) / [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://www.rada.gov.ua>.
3. Про порядок виконання постанов прокурорів, суддів, слідчих, органів дізнання і ухвал судів про привід підозрюваних, обвинувачених, підсудних, свідків і потерпілих : Інструкція, затверджена Наказом МВС України від 28 груд. 1995 р. № 864 / [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://mvs.gov.ua>.
4. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України від 5 квіт. 2001 р. / [за ред. М. І. Мельника, М. І. Хавронюка]. — К. : Каннон, А. С. К., 2002. — 1104 с.
5. Кодекс України про адміністративні правопорушення від 7 груд. 1984 р. (зі змінами і доп.) / [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://www.rada.gov.ua>.
6. Кримінальний кодекс України від 5 квіт. 2001 р. № 2341-III (зі змінами і доп.) / [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://www.rada.gov.ua>.

Боротьба з організованою злочинністю і корупцією (теорія і практика)

7. Назаров В. В. Правове регулювання приводу в Кримінально-процесуальному кодексі України / В. В. Назаров // Наук. вісник НАВСУ. — 2004. — С. 66—74.

8. Корнуков В. М. Меры процессуального принуждения в уголовном судопроизводстве / В. М. Корнуков. — Саратов : Изд.—во Саратов. ун-та, 1978. — 135 с.

9. Погорецький М. А. Функціональне призначення оперативно-розшукової діяльності у кримінальному процесі : [монографія] / М. А. Погорецький. — Х. : Арсіс, ЛТД, 2007. — 576 с.

10. Конституція України від 28 черв. 1996 р. № 254к/96-ВР (зі змінами і доп.) / [Електронний ресурс]. — Режим доступу :

<http://www.rada.gov.ua>.

11. Про організацію виконання постанов і ухвал щодо приводу підозрюваного, обвинуваченого, підсудних, свідків і потерпілих до суду та заходи відносно вдосконалення цієї роботи : Вказівка МВС України від 20 трав. 2005 р. № 410 / [Електронний ресурс]. — Режим доступу :

<http://mvs.gov.ua>.

12. Кримінально-процесуальний кодекс України : проект, реєстраційний № 3456-1 від 19 трав. 2003 р. : за станом на 15 трав. 2005 р. / [Електронний ресурс]. — Режим доступу :

<http://www.rada.gov.ua>.

13. Еникеев З. Д. Меры процессуального принуждения в системе средств обеспечения обвинения и защиты по уголовным делам : [учеб. пособие] / З. Д. Еникеев. — Уфа, 1978. — 71 с.

14. Про міліцію : Закон України від 20 груд. 1990 р. № 565-ХІІ (зі змінами і доп.) / [Електронний ресурс]. — Режим доступу :

<http://www.rada.gov.ua>.

В статье раскрыты проблемные вопросы применения и осуществления привода, анализируются разные научные позиции относительно исследуемого правового явления.

The article deals with the problems of application and realization of the bringing to court, different scientific positions concerning this legal phenomenon are analysed.

Стаття надійшла до редакції журналу 9 червня 2010 року.